

ROMÂNIA NOUĂ

Abonații: 1 Lună Lei 8
6 Luni 45
1 An 80

ORGAN DE PROPAGANDA NAȚIONALĂ

— Plata anunțurilor după învoială —
Redacția și Administrația
— Strada Gogol No. 39 — Chişinău —

Director: Dr. ONISIFOR GEIRU

Iese în fiecare zi de lucru.
Sub conducerea unui comitet alcătuit din Români din toate țările

Prim-Redactor: Dr. ION MATEIU

Democratizarea justiției

— O justiție de clasă într'un stat democratic. —

Una din problemele cele mai mari, cari sbuciumă pe oamenii cu răspundere și cu interes pentru viața cea nouă a Basarabiei este și aceea a justiției.

Indată după actul unirii s'a și ordănat o comisiune de juristi din Basarabia și de peste Prut, care avea însărcinarea să se ocupe de chestiunea reorganizării justiției, care până aici era cu totul rusească.

Proiectul de naționalizare alcătuit de această comisie este gata și după ce se pare el nu întrunește condițiile unei opere deplin românești.

Cum problema e de-o adâncă gravitate, de a cărei bună deslegare aldnă nu numai consolidarea Statului românesc, ci și câștigarea poporului basarabean pentru așezămintele obștești ale Patriei-mame, credem folositor să deschidem coloanele gazetei noastre unei discuții largi și serioase.

Credem că o astfel de discuție publică e foarte necesară căci pe urma ei se pot culege învățăminte de cel mai mare folos pentru naționalizarea justiției din Basarabia. Astfel cu numărul de azi începem să publicăm câteva articole datorite unor juristi basarabeni și de peste Prut.

(N. R.)

Revoluția basarabenilor se datorește în primul rând unor cauze economice și politice: lipsa de pământ și de dreptate pentru pătură de jos.

În ce privește năzuințele economice, poporul basarabean a profitat de primele faze ale revoluției pentru a lua oarecari măsuri ca această problemă să se rezolve potrivit cu interesele lui.

În ordinea politică, acțiunea a trebuit să fie mai încaută, fiindcă problema are și laturi de neînțeleasă pătură de jos și mai ales pentru că ea nu este în funcțiune numai de forță, ci și de capacitatea de conducere a celor cari au luat asupra-și sarcina rezolvirii ei, și cari au încă să dovedească că au meritat această încredere a maselor.

Realizarea acestor năzuințe în tră în cadrul unei acțiuni strict democratice, în vederea căreia Basarabia a și fost declarată în un moment dat „Republică democratică“.

Satisfacerea unor asemenea nevoi pur democratice, a fost socotită atât de necesară pentru populațiunea basarabeană, încât acei cari au implinit realizarea, au ținut să se asigure prin chiar pactul ei, că nimic și nimeni nu se va opune la traducerea acestor năzuințe democratice așa de necesare vieții sociale, economice și politice basarabene.

Luarea unor asemenea garanții prin pactul realizării, presupune ca conducătorii basarabeni să teameau să nu fie stânji niți în realizarea principiilor lor democratice de forțe de peste Prut. Imprejurările prezente, în mijlocul cărora se produce transformarea vieții politice a Basarabiei, dovedesc însă că aceste forțe adverse există, dar nu în dreapta, ci în stânga Prutului.

În adevăr în acțiunea pentru naționalizarea și democratizarea Basarabiei, conducătorii ei au avut de suferit împotriviri numai din partea unor categorii sociale basarabene, a căror interese personale erau păgubite prin noua stare de lucruri proiectată și anume din partea marilor proprietari și

a funcționarilor ruși sau rusificați.

În două direcțiuni svârcolirile acestora sunt mai evidente, mai pătimase, fiindcă este vorba de cele două instituții cari pot asigura în primul rând bunăstarea și posibilitatea vieții civilizate pentru popor; și anume reforma agrară și aceea a justiției.

Mă voi ocupa numai de reforma justiției care este mai actuală.

În nici un stat din lume, organizat modern, justiția nu prezintă caracterizări mai evidente ale unei instituții reacționare și de clasă, care să permită păturii dominante de a ținea poporul în întineric și miserie, ca în Rusia. Și cu toate acestea, această justiție, care nu și mai are susținători nici în locul ei de origine, are fanatici susținători în Basarabia, cu toate că „Statul Țării“ a admis legile lui Kerenski, cari înlăturau privilegii și deosebiri de clase, decretând democratizarea Statului.

Ită cum stau lucrurile :

După realizarea Basarabiei s'a alcătuit o comisiune de juristi din ambele părți ale Prutului, care să elaboreze un proiect pentru crearea unei stări de tranziție în vederea naționalizării justiției. Prin naționalizarea justiției se recunoaște în mod implicit și nevoia democratizării ei, fiindcă justiția română, adică codurile, sunt unele din cele mai democratice din lume.

Nu știm însă căror cauze se datorează rezultatul la care suntem informați că a ajuns această comisie, rezultat care nu mulțumește nici sentimentele românești, nici democrația basarabeană. Căci, în loc de o naționalizare a justiției, nu s'ar fi obținut de cât o haină românească, pentru un corp rusesc, mănă de același suflet rău, care inspiră din justiția reacționară și de clasă a țarismului. Adică, naționalizarea justiției în Basarabia se reduce la aceea că, pe viitor instanțele judecătorești ce se vor crea pe lângă cele deja existente care se vor declara în lichidare, vor avea organizarea administrativă a instanțelor române, cu limba română, dar cari vor trebui să fie instrumentele cu ajutorul cărora sufletul rus, va continua să sugrăve năzuințele de dreptate și de democrație ale poporului basarabean. Magistrații români cari vor veni în Basarabia n'au de ce să fie veseli!

Această stare de lucruri, oricât ar fi de trecătoare, crează justiției basarabene o situațiune imposibilă. Pe de altă parte, menținerea legilor de justiție țariste pune în contradicție compoziția democratică a guvernului basarabean și a „Statului Țării“ precum și sursa lor revoluționară. De asemenea crează pentru cetățenii aceluiași stat, existența a două jurisdicțiuni, care va aduce o stănenire evidentă în mișcarea populațiunii și în contopirea comorțului.

Ce dovedește acest rezultat? Rea voință, rea credință, sau slăbiciune, intimidare ?

De bunele sentimente, ca și de capacitatea de a sezișa cu sinceritate toate fețele unei asemenea

probleme, a membrilor comisiei juridice, veniți de peste Prut, nu ne îndoiim.

Nu pot fi tot așa de categoric față de ceilalți membri ai comisiei juridice, cari dovedesc a se lăsa să fie stăpâniți de influența nefastă a magistraților, advocaților, și funcționarilor judecătorești ruși și rusificați, care au interes de propagandă rusă și, pentru salvarea situațiunii lor personale, luptă din răspundere pentru păstrarea codurilor și limbii ruse în justiția basarabeană.

Nu înțeleg de loc această atitudine sovăielnică a autorității basarabene. Ea nu corespunde cu baza puterii ei, care este izvorată numai din încrederea ce i-a acordat populațiunea basarabeană că-i va respecta aspirațiunile, luptând pentru înlăturarea lor. Dacă ceea ce se pare a fi deja hotărât se va dovedi corespunzător realității, poporul basarabean, va fi susținut prima deziluzie din partea conducătorilor lui, tocmai în năzuințele lui cele mai legitime de dreptate și democrație.

Dacă guvernul basarabean este în adevăr consecvent cu credința lui democratică și revoluționară, dacă este sincer în acțiunea lui de naționalizare, aceasta o poate dovedi în primul rând în legătură cu justiția, luptând cu unii noi colți de țară românească, să i se dea dreptate românească.

A mențiu din voi, din calcul, sau din dorința de a menaja interese personale, codurile de justiție țariste, de justiție de clasă și de privilegii, aceasta nu înseamnă nici acțiune românească nici democratică.

Trebue cu un moment mai de vreme să fie ridicată zăgăzările cari împiedică pe țaranul moldovan din Basarabia, ca liber, nestingherit de nimic și de nimeni, să vie înaintea judecării pentru ca să-și ceară, să și obție dreptatea după care țărăște de atâta amar de vreme, în limba și după simțămintele lui naționale.

A se mențione actuala stare de lucruri, înseamnă a lucra cu bună știință împotriva intereselor naționale și a desamăgi încrederea celor dela cari emana puterea.

Între interesele românilor, ale ordinii de stat român, și ale poporului moldovan, ori cât de elementar înțelese, și între interesele lipsite de un fond de drept, ale câtorva magistrați, advocați și funcționari judecătorești, nu trebuie multă alegere.

Dar, asupra acestei chestiuni vom mai reveni.

Ion Sîlcescu
advocat

Problema polonă

Una din chestiile naționalităților care atinge interesele Austriei și Germaniei este problema polonă. Ambele state ar dori ca ea să se rezolve cât mai curând și în favoarea fiecăreia. În acest sens polemizează reprezentantul oficios austriac, „Fremdenblatt“ cu reprezentantul socialistilor germani. Ultimul declară într'un număr: Se vorbește de diferiți candidați pe tronul polon, de un prinț austriac, un bavarez, un prinț saxon și chiar de un prinț bulgar. Cradem că întâmplările din orient vor răsturna aceste combinațiuni.

Într'adâvr această chestie atinge în mod extraordinar de simțitor și Germania și Austria, dar cu toate acestea nu trebuie uitat, că ea nu se poate rezolvi fără voia populației polone, care trăiește acolo.

Programul financiar al d-lui ministru Arion

Într'una din ședințele Camerei, d. ministru ad-interim la finanțe, C. C. Arion, a schițat programul de reforme al guvernului, precum urmează:

În timpul cel mai scurt se va face un mare împrumut pentru procurarea mijloacelor necesare pentru viața de stat a țării, și ca să se strângă din piață un număr mai mare de bilete, ca să se ridice cursul biletelor.

Cu acest împrumut se intenționează și deslegarea chestiunii financiare din Basarabia, unde se va introduce o cantitate mai mare de bilete și în același timp se vor lua măsuri pentru stabilirea afluenței de ruble.

Se va aduce o lege pentru introducerea impozitului asupra câștigurilor de războiu; o lege asupra despăgubirilor dauneiilor de războiu.

În sfârșit, se va modifica Legea organică a Bancii Naționale. D. ministru știe, că mare de scop să lovească această instituție, care a fost de o mare utilitate în timpul războiului și care nu ne-a refuzat concursul său nici nouă, dar în scop de a face din Banca Națională o instituțiune în legătură strânsă cu Statul, care să servească intereselor esențiale ale Statului și în nici un caz ale unui partid politic.

Dela prefacura județului Chişinău

Instituția cea mai deplin naționalizată a Basarabiei e fără îndoială prefectura județului Chişinău. Se vor da și se vor primi și n'altă parte rapoarte scrise în românește.

Așa e, dar se cunoșc și urmele conștrângerii din afară: pe vorba rusească a slujbașului și pe răspunsul mormocănos când îl întrebă ceva românește. Deaceia lucrurile merg în silă și fără trager de inimă — ca și la corul catedralei când cântă românește. Simțământul de cumpăt, de siguranță pe care-l are omul când se știe acasă la el, nu l-am văzut, decât la funcționarii prefecturii. Dela cel mai mic până la cel mai mare se observă aceeași intransigență națională. Ceice au afaceri acolo și nu știu românește roagă pe vre-un cunoscut, care știe, să le facă pe mijlocitor, căci altfel — merge greu.

Având ca singur regulator simțământul național, conducătorii acestei instituții au luat dela început energie măsuri ca naționalizarea să se facă și în administrațiile de plasă și n' primării. Ca la o instituție de inițiativă particulară, tip englez, autoritatea supremă n'a venit cu ordonanță ei decât să dea valoare legală unor măsuri luate de mult de către prefectură.

Directorul prefecturii, d. dr. V. Glăjariu a avut bună voință să-mi pună la dispoziție rapoartele ce le-a primit de la țara la o ordonanță. Aceste rapoarte scrise cu slova lor muncită, cu amestecul buzelor rusești, cu adaptarea neologismelor la pronunțarea lor, sunt lucruri tot așa emoționante ca și cele dintr'una lucrări libere ale învățătorilor sau ale elevilor de școală. Documentele sufletești, vrednice să se păstreze într'un muzeu al neamului nostru ca mărturie a sforțărilor ce s'au depus din partea moldovenilor pentru a nivelul deosebirile ce ne despart unii de alții. Între volumele groase ale codului nostru civil am găsit pe d. ajutor de prefect D. Bogos preocupat de gândul să consolideze această instituție cât mai mult, legându-o strâns de toate celelalte instituții administrative și lămurindu-i aceste legături. „Îmi dau foarte bine seamă — îmi spune d. ajutor de prefect — că prefectura noastră nu poate fi nici „vechea prefectură“ — uiezdniaia uprava, nici o prefectură ca cele de peste Prut fiindcă sunt alte și împrejurările și nevoile. Aici prefectul trebuie să meargă de atâtea ori la țară să se pună în legătură directă cu țărani care se împotrivesc unor măsuri numai fiindcă nu le-a tălmăcit nimeni rostul cu dragoste.“

Da, instituții „după împrejurările și nevoile locului“ e idealul oricărui țări, și trebuința cea mai arzătoare a noastră, după experiențele triste ale centralizării. Așa că ar fi cel mai mare păcat dacă nu s'ar lăsa și pe mai departe mână liberă inițiatorilor care au creat cea mai românească prefectură a Basarabiei.

Rep.

Vizitele canonice ale I. P. S. S. Nicodem

I. P. S. Sa Arhiepiscopul Nicodem a început vizitele canonice ale mănăstirilor din Basarabia, cercetând mai întâi mănăstirea Noul-Neamț, din comuna Chițcani.

La sosirea în stația Bender, a fost întâmpinat de clerul orașului în frunte cu protoereul și de autoritățile locale, printre care erau: d. General Olteanu, prefect Adamovici, colonel Constantin din cavalerie, polițai Zahiu, cum și de un mare număr de credincioși.

La intrarea în mănăstire a fost primit de o îneneză multime de popor, venit din felurite părți ale Basarabiei și de peste Nistru. Sub marea clopotniță dela poarta principală, superiorul mănăstirii, arhimandritul Gherman în fruntea soborului de monahi și frați, a prezintat înaltului Ierarh, tradiționala pâne și sare, apoi l-a condus până în biserica mare, unde s'a oficiat un palihronia, după care înalt P. S. Sa a rostit o mișcătoare cuvântare, spunând între altele: „Deși acest sfânt așezământ a fost înființat de monahi veniți din vechea mănăstire Neamțul din Moldova, totași prin vitregia vremilor a fost despărțit de mănăstirea-mamă; iar acum a fost voit Domnului, ca astăzi, eu, un fiu autohtonesc al acelei sf. mănăstiri, să aduc binecuvântările sf. icoane făcătoare de minuni a Maicei Domnului din Neamțul vechi și călduroasele dorinți de mântuire ale monahilor deacolo,

către cuvioșile voastre de aici, și să unesc iarăși cu legătura dragostei evanghelice, pentru todeauna aceste două sfinte locașuri. Dumnezeu să reverse binecuvântarea sa peste voi pașnici străjeri ai bătrânului Nistru și tari pazitori ai grăunului național, aici la vechiul hotar al pământului românesc“.

Bisericile și ograda mare a mănăstirii au fost pline de închinători, în costume basarabene, care au primit în genunchi și cu lacrimi de bucurie pe noul ierarh român; iar printre danșii mulți închinători din guvernămintele Herson și Podolia, cărora autoritățile ucrainiene le-au îngăduit trecerea dincoace de Nistru, au ținut să vorbească I. P. S. Sale în „moldoveneste“.

Cântările românești ale corului Catedralei Chişinău, adus înadins pentru această sărbătoare, cât și a doua cuvântare a I. P. S. Sale, înălțătoare și plină de învățături frumoase, rostită la terminarea slujbei, în cel mai potrivit graiu moldovenesc, au stărnit în sufletele celor de față, freamăt de nestăpânită bucurie, văzând și auzind în slujba pentru întâia oară un vladică român.

După o cercetare amănunțită a tuturor bisericilor și clădirilor gospodărești din cuprinsul mănăstirii, I. P. S. Sa, s'a reîntors cu trenul de seară la Chişinău.

Tomaz.

Înștiințare

De oare ce în toată Basarabia și mai ales în piețele orașelor și în sate, diferiți comercianți și speculatori fac cumpărături însemnate pe cari le plătesc cu moneda țerănească cu ruble Kerenski și ruble Odesa, se aduce în cunoștință obștească că asemenea monedă de hârtie nu valorează nimic pentru Statul Român și că acele ce o primesc fie ca plată fie ca schimb se expun să rămână păgubii de oarece Statul nu recunoaște altă monedă legală decât leiul.

Datoria publică a Austriei

După „Gazeta din Praga“ cheltuielile în bugetul austriac pe anul 1918-19 au ajuns suma de 24 miliarde, pe când venitul este numai de 4 miliarde.

Rămâne adică un rest neacoperit de 20 miliarde care trebuie acoperit cu împrumuturi și cu emiteria biletelor de bancă. Ministerul de culte în Austria (fără Ungaria, cheltuește pentru instrucțiune și cult numai 114 milioane, cari în raport cu miliardele ministerului de război reprezintă o sumă foarte modestă. Cheltuielile zilnice în Austria sunt de 67 milioane ce înseamnă că fiecare suflet în Austria are să plătească zilnic peste 2 corane cheltuieli de stat și nu pentru vr'o operă de binefacere ci pentru scopuri de distrugere și nimicire.

Întreaga avere națională în Austria e apreciată la 130 miliarde din care războiul dacă durează numai un an încă va înghiți 100 miliarde. Cei mai buni financieri austriaci își bat capul să găsească mijloace pentru achitarea nu a datoriei ci măcar a dobânzii uriașe.

Naționalizarea școlilor secundare în Basarabia

Un decret regal aprobă proiectul Ministerului de Instrucțiune publică relativ la organizarea gimnaziilor din Basarabia.

Ca principiu general s'a statorit că, fiecare naționalitate care trăiește în Basarabia va avea dreptul să-și învețe copiii în limba sa și să va putea avea școlile sale particulare.

Limba română, istoria și geografia sunt obligatoare în toate școlile și vor fi predăte numai de profesori români.

Pentru anul școlar 1918/19 se admite ca măsura de trecere, ca în școlile minorităților istoria și geografia să se predea în limba cea mai înțeleasă de elevi.

Fiecare școală va primi întâiu elevi de propria sa naționalitate și numai în caz că rămân locuri vacante, va primi și de alte naționalități.

Profesorii vor fi numiți direct de către directoratul de instrucțiune al Basarabiei. Ei vor fi aleși de preferință dintre basarabeni și dintre naționalitățile respective. Pentru anul școlar 1918-1919 limba de predare va fi limba națională, care va fi obligatorie în clasele pregătitoare și în clasa întâia.

În școlile care se găsesc în condiții insuficiente sfatul pedagogic va putea introduce cu aprobarea Directoratului de Instrucțiune limba națională ca limbă de predare și în clasele următoare.

Pentru Moldoveni au fost orânduite școlile următoare: Un liceu din Chişinău, Tighina (Bender), Bălți, Ismail, Cahul, Soroca, Orhei și Rezina.

La Bolgrad va fi un liceu mixt moldovenesc-bulgăresc. Afară de aceasta o școală reală din Chişinău școala tehnică din Soroca, școlile Dadiion, Nagovschi, Remezova apoi cele din Soroca, Bălți, Ismail, Orhei și Cetatea-Alba.

Pentru Ucrainieni un liceu la Hotin și școlile pentru fete la Hotin și Tighina.

Pentru Oveii un liceu de băieți în Chişinău, o școală reală la Tighina, pentru fete o școală la Tighina.

Pentru Ruși un liceu de băieți la Chişinău și pentru fete liceul Goching din Chişinău.

Pentru Bulgari o școală reală la Comrat și pentru fete o școală mixtă moldovano-bulgăra la Bolgrad.

Pentru Nemți un liceu la Tâmbino. Școala comercială din Chişinău va fi deschisă tuturor naționalităților având ca limbă de predare limba statului.

Viata din Ardeal

1916 - 1918

(După ziarele românești)

Distinsul conducător politic Dr. Iuliu Maniu se afla în lanțurie pe frontul italian, în calitate de sublocotenent la artilerie.

Printre cleptele luate de la bisericile românești s'a găsit unul în Sărmășelul-român din Bilhor care după specialiștii datează din veacul al XIV. Așa pier documentele noastre.

Gazeta Poporului apreciază alegerea Reginei Maria ca membră a Academiei franceze.

Un alt articol "Către pace" vorbește de suflete înaduse și speranțe necreate, neamul nostru este asemănător cu o casă pe care a pusă-o jale.

La Cluj contele Ștefan Bethlen, care a votat obștec ca fie legat de seric-citilul în limba ungurească. Dintr-o ocazie numai aceia să capete votul care nu credea lui Carol și cunosc și limba maghiară. Gazeta zice: Contra lui sunt îndreptate acestea, nu este groa de precept. Dar noi cerem cu toată hotărârea dreptate.

Gazeta Poporului tipărește duiosae poezii scrise de elevii școlilor săsești, în care mucii plâng după tatăl lor dus pe câmpul de luptă.

Vestitul ofiter Victor Rusu, care din soldat simplu s'a ridicat prin faimoasele sale viteji la gradul de maior dobândind toate decorațiile de războiu, a fost avansat Lt.-Colonel.

Asociația din Sibiu a tipărit o carte de vîntură scrisă de Daniil Graur.

Verbind de meșteșugari și neguțarii, cari vor fi ca un stâlp neclătit al neamului, servind la întregirea vieții noastre naționale, Gazeta Poporului înleantă cu căderea la înfrățirea acestor ramuri de muncă.

Contele Tisza cazând dela guvern, vorbește de primejdia Românilor care prin votul universal vor smulge multe cercuri din mâna Ungurilor și Sașilor. Gazeta zice: Tisza să dea de prie-

tenul nostru până când era la domnie, dar acum și-a arătat arama pe față.

La începutul lui Martie a. c. s'a lutors la Lugoj vestitul compozitor Ioan Vidu, după ce mai bine de un an de zile a stat închis în lagărul din Șoproon.

Cunoscutul luptător naționalist dr. Valeriu Braniste, directorul ziarului "Drapelul" din Lugoj a fost arestat în Martie pe motive necunoscute. Gazetele ungurești numesc această arestare "senzațională."

Recruții gloși aparținători comendurii din Sibiu nu s'au înfășurât la termen. Autoritățile militare au luat măsuri de pedeșire.

La 1 Martie s'a înființat în Sibiu, (Nagysebeni reggeli újság) sub conducerea avocatului dr. Emil Kormos.

Deputații noștri, Teodor Mihali și Ștefan C. Pop s'au prezentat la premierul Wekerle, cerând liberarea în temnițelor noastre precum și retracarea proceselor românești. Ministrul a promis să satisfacă cererea.

Cunoscutul filoromân dr. Ioan Urban Iarok profesor la Universitatea cea din Praga, scrie în "Gazeta Poporului" despre graiul poporan.

Prizonierii întorși din Rusia sînt ținuți sub supraveghere 4 săptămâni deoarece zice "G. P." sunt mulți dintre ei cari nu văd cu ochi buni dănuirea împărăției Austro-Ungare.

Studentii săraci, cari urmează la Universitatea din Cluj sunt și acum ajutați cu masa de către banca Economul

Tânărul scriitor A. Melin (A. Lungu) tipărește la Blaj o bibliotecă sub titlul "Cărțile războiului" în No. 2 cuprinde "Versuri și cantece" o colecție care dă în linii mari întâmplările războiului.

Poeta Ecaterina Pitiș, a intrat în rândurile colaboratorilor dela "Gazeta Poporului."

ca cei trei răposăți sunt nu numai mucenici ai Basarabiei, ci prin idealul reprezentat de ei mucenici ai poporului românesc de pretutindeni. De aceea ei vor fi scriși și în cartea Ardealului.

D. Nistor din partea Bucovinenilor roștește câteva cuvinte de mângăiere familiilor celor dispăruți.

Profesorul de seminar Curdinovici dă în limba ucrainiana câteva întinări din viața de elev a lui Mateevici, cari învederau de pe atunci marea lui inteligență.

D. Bazdugan, în numele tuturor multumeste d. profesor Dimitriu-Bărdă pentru execuția busturilor.

O neașteptată impresie a produs corul părintelui Gheorghiu din Constanța. D-sa a compus un cor din un grup de d-șoare îmbrăcate în minunate costume naționale. A executat cu multă măiestrie "La raul Babilonului" "Eu mă duc codrul rămăne" și admirabila bucată "Răsunetul Ardealului" de I. Vidu, în care s'a distins d-șoara Anastasia Mihăilescu în partea de solo cu o voce minunată. Publicul le-a făcut însuflețite ovăți. Sperăm că vom mai avea plăcerea de a asculta corul pâr. Gheorghiu, sportit cu noi cântăreți.

Cronica muzicală

- Cavaleria rustică și Aida -

Duminecă seara compania de operă ne-a dat frumoasă operă în 2 acte Cavaleria rustică de Mascagni și actul al 3-lea din Aida lui Verdi.

Premierele acestea ne-au pus în fața unei valori muzicale au recitate. E d-na E. Rodrigo. Cântăreața cu o școală foarte bună, d-sa eucerește dela prima apariție nu numai prin frumusețea fizică, ci mai ales prin sopranul său puternic, rotund și sigur.

Cu un registru larg, d-sa are în notele de jos melancolia dramatică și pasionată, iar în cele înalte avântul, căldura și culoarea care te încanta. Cu un joc de scenă foarte bun, d-sa ne-a dat o Santuzza splendidă. De aceea a fost bogat aplaudată de publicul care s'a simțit transportat de această artistă netăgăduită. Credem, că în cursul stagiunii vom avea plăcerea să gustăm în toate piesele vocea d-nei Rodrigo care e vrednică de aprecierile cele mai recunoscătoare.

În Tarridu I. Borelli a cântat cu avânt, deși ni se pare că tenorul d-sale viguros nu este destul de colorat. Apoi prea este sclav al unei școli italiene, care preconizează pronunțarea deschisă, în opoziție cu școala germană. Fo-

cul d-sale e cam monoton. Acelaș mișcări le-a avut acum ca și în Faust.

D-l Gorsky e plin de stăruință și vocea sa câștigă în țările spre a susține ansamblul orchestrei. În Alfio a fost vioia și cu temperament.

Corurile au fost adeseori nesigure și prea slabe. Cu dilatanți e nevoie de repetiții multe.

Ca impresie generală, Cavaleria rustică a fost multumitoare. Am regretat că neorintarea publicului a făcut să piară farmecul Intermezzo-ului executat cu atâta fineță de orheștră.

Actul al 3-lea din Aida, a mișcat adânc prin muzica puternică vagneriană a lui Verdi. D-na Rodrigo a a fost la înălțime, prestând partea d-sale foarte grăa cu un adevărat eroism.

Iar d. Atanasiu în Amonasro, ne-a prilejit din nou plăcerea, de ai admira baritonul expansiv și așa de roscolitor de patimi adânci. Școala d-sale nu lasă nimic de dorit și ea s'a manifestat și de astădată în jocul inteligent pe care l-am urmărit cu atențiunea încordată. Totul ce-am dori, e ca D-sa să-și pretuiască cu toată seriozitatea această comoară de artă ce trăiește în vocea sa caldă și eroică.

D. Malanesky și Creps-Mori s'au menținut cu vrednicie și pricepere în rolurile lor. Pe d. Borelli l-am găsit mai superior ca altă dată.

Și în sfârșit să nu-l uităm pe d. Bobescu, vecinic transpirat la pupitrul în grija și competența deplină ce-l caracterizează.

Comunicat

Populațiunea din Chișinău va putea avea înzărșit petrolul cu preț eștin și stabilit în mod oficial de Statul Român. Distribuția se va face de societatea de distribuție economică, în prăvăliile sale.

Se pune însă în vedere că nu vor putea să aibă petrol de cât prezentând cartela eliberată de primărie.

Comisariatul General al Basarabiei

Comitetul dela Directoratul de Agricultură

La Directoratul de Agricultură din Basarabia s'au făcut următoarele numiri de consilieri agricoli:

D-l Chiriteșcu Marin, Inginer agricol la județul Chișinău; D-l Popa Valeriu, Inginer agricol la jud. Orhei; D-l Tigoiu Ioan, Inginer agricol la jud. Bender; D-l Martonovici C-tin, Inginer agricol la jud. Acherman; D-l Caftangioglu Vintilă, Inginer agricol la jud. Cahul.

Toți acești D-ni Consilieri agricoli și-au luat posturile în primire. Toate chestiunile referitoare la agricultură și la arendarea pământurilor precum și toate cererile cari privesc diferite plângeri, aprovizionări și orice relații se pot lua numai de la Consilierii agricoli ai județelor respective.

Pe lângă Consilierii agricoli s'au mai numit și următorii agronomi regionali:

Const. Grigorescu, Inginer agricol jud. Chișinău cu reședința în Hâncești; Tit Liviu-Langa, Inginer agricol la jud. Orhei cu reședința în Cărlărași; Ionescu C. Ioan, Inginer agricol la jud. Bălți cu reședința în Fălești; Prelici Temist, agronom la jud. Bălți cu reședința în Râșcani; Gh. Buluși, Inginer agricol la jud. Soroca cu reședința în Florești; V. Strătescu agronom la jud. Soroca cu reședința la Petrovea; Nicolescu Teofilănu agronom al jud. Bender cu reședința în Cimișlia; Buzea Ștefan agronom la jud. Acherman cu reședința în Negrova; Stănescu Grigore, Inginer agricol la jud. Ismail cu reședința la Bolgrad.

Toți aceștia vor lucra sub ordinea consilierilor agricoli și vor îndeplini ca ajutoarele acestora toate dispozițiunile cari se vor lua în scopul bunului mers al agriculturii basarabene.

Peste câteva zile se vor completa și locurile rămase vacante.

Internatul de fete al Societății Ortodoxe Naționale a femeilor Române, secțiunea Chișinău

Comitetul local al "Societății Ortodoxe Naționale a femeilor Române" aduce la cunoștința tuturor părinților că a deschis pentru elevele de școlile locale secundare un "Internat de fete" în strada Mitheaszkai colț cu Pirogova, se primesc fete de 7-13 ani, de religie creștină orice naționalitate. Localul igienic cu confort modern.

Internatul este pus sub conducerea unui corp didactic special ales în acest scop. Pentru eleve care vor urma la unul din gimnaziile locale, sunt angajate meditatoare cari vor pregăti lecțiunile.

Plata pensiunii e foarte modestă. Pentru lămuriri a se adresa la d-na Julia Siminel prezidenta Societății Ortodoxe str. Federova 47-a între orele 2-3 p. m.

Situația Războiului

Comunicatul francez înregistrează luptele aprinse din părțile canalului de nord precum și la nord de Soissons. Cu toată apărarea înverșunată a Germanilor, Francezii înaintează mereu luând în lupte sângeroase punctele puternice din mâinile dușmanului. Campagne pe Canal și Chevilly au fost obiectul unor asalturi turbate și după ce de două ori au fost reocupate de Germani ele se află acum în mâinile francezilor.

La nord de Soissons, Germanii au fost siliți să se retraga din nou pe cand Francezii au cucerit localitățile Juvigny și Crepy. Trupele aliate au atins și localitatea Bucy.

INFORMAȚIUNI

Dr. N. Iorga este înformat din Izvor autorizat, că situația Ardeelenilor și Bucovinenilor, nu este clarificată. Astfel îi îndeamnă să rămână în teritoriul liber al țării. Noi în diferite rânduri am făcut acest apel către refugiații noștri.

Biserica din Bucovina. - Din Viena se telegrafiază că împăratul Austriei a scos pe Mikropolul din Cernăuți dela conducerea Arhidiecezei și a hotărât ca administrator al ei pe arhimandritul Ipolit Vorobchivici.

Preoști de propagandă. - Arhiepiscopul Nicodem, a numit 10 preoști cu misiunea să lămurească preoțimea din Basarabia noile nevoi în legătură cu noua situație creată de Unirea Basarabiei cu patria-mamă.

Administrația eparhială se organizează din zi ce mărge. Comisiunea numită de I. P. S. S. părintele arhiepiscop în scopul de a așeza temeliele acestei administrații, este aproape pe punctul de a-și mântui lucrările.

Busturile lui Murafa și Mateevici lucrate de sculptorul d. Dimitriu-Bărdă, vor fi în curând turnate în bronz. Pentru acoperirea cheltuielilor trebuitoare s'a deschis o listă de subscripție pe care s'au strâns îndată la vr'o 1400 lei.

Adăugând la această suma de peste 1000 lei strânsă anul trecut de redacția *Cuvântului moldovenesc*, precum și suma de 10.000 lei (cu se pare) votată de Statul Român, rezultă o sumă cu care se poate începe lucrarea definitivă a busturilor, cari vor impodobi credem, unul din locurile publice ale Chișinăului.

Lista de subscripție rămâne deschisă; o astfel de listă se găsește și la noi.

Rugăm pe cetitorii noștri și abonații când ne scriu să și comunice adresa completă (localitatea, poșta și județul), astfel nu putem lua în seamă scrisorile. Scrisorile nefrancate sau nesuficient francate le refuzăm. Taxe pentru scrisori 15 bani marca poștală și 5 bani timbru de ajutor, cărți poștale 10 bani și 5 bani timbru de ajutor.

Revista "Luminătorul". - Zilele acestea a eșit numărul pe Iulie al jurnalului preoțimii basarabene. El are 80 pagini. Intre multe articole de cuprins bisericesc, găsim și violul rezumat al istoriei naționale scris de vrednicul profesor Gh. Tofan pentru trebuințele Moldovenilor. Și în acest număr aflăm informații de ordin politic și cultural.

Am dori însă ca acest jurnal să îmbrace cât mai repede haina românească, după cum am mai spus și cu alte prilejuri.

D. P. P. Carp la Iași. - Se dă mare însemnătate prezenței Iași a d. P. P. Carp. D. S. S. Arion înrebit despre aceasta a răspuns:

- *Încă suntem la guvern.*

Consiliu de miniștri. - Joi 29 August s'a șint un consiliu de miniștri în care s'au discutat măsurile ce sunt a se lua pentru readucerea în țară a depozitelor ce se găsesc în Ucraina. S'au luat hotărâri referitoare la organizarea Basarabiei și în fine s'a hotărât efectuarea unui mare imprumut național în teritoriul ocupat, în Moldova și în Basarabia, pentru reducerea stocului de hârtie-monedă din circulație.

Asociație artistică. - La tribunalul din Iași s'a înscris o Asociație artistică cu un capital de 300 mii lei pentru cultivarea genului de operă comică operetă și reviste.

Nenorocire - Inginerul ardelean Pop a avut nenorocirea să-și piardă soția și fiica în urma unei ciocniri a drezinei cu un tren de marfă pe linia Zorileni - Oituz. Unicul său fiu căzuse în luptele dela Mărășești. Trimitem condoleanțe nenericitei tată și soț.

Poșta Redacției. - D-lui L. Brânză Bino-voiți a trece pe la redacție pentru a isculi articolul.

Cum plătesc Nemți. - În teritoriul ocupat s'a stătorit de comandatura germană următoarele prețuri pe cereale: 3800 lei vagonul de grâu și 1600 lei cel de fân.

Călătoria Sultanelui. - Se anunță că Sultanal va întreprinde înjurând o călătorie spre a vizita pe suveranii Puterilor Centrale.

Țar fals. - În guvernamentul Vladimir se arată un individ, care se dă drept țarul Nicolae II. Are ceva asemănare cu țarul răposat, dispune de bogate mijloace bănești, ca să corumpă pe țărani și să-i răscolească contra sovietelor. El spune că a reușit să iașă din prissoarea bolșevicilor, și să scape la țărani lui credincioși.

Pacea engleză. - Din "Daily Telegraph": "Războiul e acum o luptă între două sisteme ale politicii mondiale. E lămurit că o pace care ar corespunde așteptărilor unui Kuhlman sau Czeruim este o deslegare imposibilă. O pace prin târguțuri nu se poate. Singura pace care se poate primi e aceea pe care o vom impune. Nu poate fi vorba de o tavaioală."

Parastas pentru Murafa și Hodoroaga. - Eri, Luni, s'a servit un parastas la mormântul lui Murafa și al lui Hodoroaga, în cimitirul local. La parastas a luat parte pe lângă membrii familiei, un cerc restrâns de prieteni.

Și dincolo de pace. - Germanii se plâng că în Statele unite se face propagandă pentru un boicot contra lor, care ar ținea încă zece ani după pace.

Noi tulburări în Rusia. - Guvernul Siberian a ordonat mobilizarea elaselor 1898, 1899. Se vestesc din mai multe părți ale Rusiei, tulburări noi. La Cugacevo 25.000 de țărani au ridicat armele împotriva bolșevicilor.

Sârbi pe frontul Francez. - Din Lyon se anunță că a sosit la Toulon un tren cu voluntari sârbi înrolați în America. Voluntarii au defilat prin oraș cântând marșuri naționale. În curând va eșei și al doilea tren.

Artileria franceză în Italia. - Artileria franceză a luat parte activă la pregătirea celor două năvăliri făcute de trupele britanice pe Ave și pe Vaisterne.

Toate obiectivele au fost atinse. În Germania s'au orânduit rechiziționarea hainelor civile ale soldaților de pe front.

Misiunile din străinătate. - Guvernul român a obținut formarea a două trenuri din Berna și Stockholm, cu cari se vor înapoiia în țară, prin Germania și Austria-Ungaria, misiunile române civile, aflătoare în străinătate.

Pentru înapoierea Românilor de la Paris, nu s'a aranjat nimic până acum.

Das Wiederaufleben Rumaeniens. - Sub titlul acesta (*Reînnoirea României*) ne trimite autorul A. Rothmann o broșură în care laudă politica d-lui Stere și binefacerile Germaniei față de România.

D-l Alexandru Marghiloman și Basarabia

- Câteva declarații vrednice de reținut -

În răspunsul pe care l-a dat d. Al. Marghiloman miniștrilor basarabeni Cihureanu și Inculeț în ședința dela 18 August a Parlamentului, găsim câteva declarații importante, pe cari nu le putem trece cu vederea. Le reproducem după oficioul "Steagul." Iată acele declarații:

TEATRU EL DORADO
GRABINA ZILNIC
CONCERT CABARET
cu artiști din BUCUREȘTI ȘI ODESA
Orchestra MARGO
Concertul începe la ora 9, Cabaret la 11.

"Sunt om de onoare și vă asigur, că după făgăduiala dată, până la constituanta, nu mă ating și nu mă voi atinge de orânduirea proprietății în Basarabia."
"Plecând dela mine am dat proprietarilor o povață: au făcut rău că s'au izolat de popor și trebuie să reîntre în popor. Le-am mai spus să participe la alegere pentru a se înfrăți cu opinia publică basarabeană. Nu știu dacă i-am conșins, dar cred că povața mea e mai bună de cât absenteismul pe care-l practică."
"Și mai departe, „Eu reprezint România alică."

DUMINECA 19 AUGUST
se va deschide
Restaurantul „Aurore“
fost BELLEVUE
Sinadinovskia No. 53, lângă Bomonad. Preparați îngrijită și igienică cu cele mai ieftine prețuri. Se primesc abonamente și să poate da mâncare la domiciliu.

Ioan Munteanu
DENTIST
- Diplomat din Paris -
Lucrează în modul cel mai precis și conșincios tot ce se ține de arta dentară.
GALAȚI
- Strada Domnească No. 92 -

Doctor V. Măndru
Specialist în boale interne, în special de plămâni și inimă.
Strada Jucovschi 17, (lângă Kievski). - Consul 4-6 p. m.

Fabrica de cuie „VICTORIA“
- GALAȚI -
Cumpă orice cantități de sârmă dreaptă și ghimpată. Livrează orice cantități de cuie în orice dimensiuni, contra bani sau în schimb de sârmă. Expediți în provincie și Basarabia. Pentru orice informații și comenzi a se adresa la fabrică, Str. Traian 69 Galați, sau Str. Bucșenescu 25 Iași.

DOCTOR-DENTISTA
Moldovancă
Mincevici-Savelleii
născută ȘAPTEFRĂȚI
Primește de la 11-4 afară de Dumineca
Adresa Fedorova 59, în casa Teatrului „Făclia“.

Familie onorabilă da masa refectuară. A se adresa Doamna Leotinea, Strada Bulgarească No. 21.

Dentist I. MURSTEIN
Execută orice lucrări dentistice, specialitate pentru dinți de aur.
Strada Harlampi 57

Doctor-Dentist G. B. Borgevschi
Medaliat cu medalia de aur din Paris
Fost doctor dentist militar al garnizoanei teritoriale Chișinău
Primește consultații pentru boli de dinți. Pentru domni ofițeri și funcționari militari prețuri reduse
Orele de consultații: 10 a. m. până la 2 p. m. și 5 d. a. până la 8. Laboratoriu special pentru puneri de denturi strada Pușchin, 25. Casele Episcopiei.

Prizonier transilvănean caută post de contabil administrator de moșie sau la orice alt oficiu. Posede perfect limba rusă.
Adresa la redacția „România Nouă“.

Student transilvănean caută servecție sau lecții.
Adresa la ziar.

Primul mare Cafe Restaurant românesc din Chișinău

TRANSILVANIA
în Bulevardul Alexandru No. 67 vis-a-vis de compania de mașini de cusut SINGER.
Se servesc tot felul de mâncări calde și reci. Cafea cu lapte; ceai, cafea turcească, prăjituri etc., la orice oră din zi și noaptea până la ora 1.
Băuturi: vinuri indigene și s'entine, șampanie, bere, cogniac, ... și ape minerale.
Aceleași prețuri convenabile ziua ca și seara.
În fie-care zi orchestră.

Matineul de Duminecă

Amintirea a trei nume scumpe, reprezentanți ai aceluiaș ideal, a strâns în sala Episcopiei aproape toată suflarea românească din Chișinău. Cele două busturi împreună de flori, ale lui Mateevici și S. Murafa în fata iconei mântuitorului dădeau salei o solemnă înfățișare de templu.
Întin a vorbit acela care i-a cunoscut mai bine pe toți trei, acela care a nunciat alături de ei și pe care-l legam mai mult și mai frățește amintiri de cei dispăruți, d. P. Halippa.

Mateevici a fost cel dintâi dintre merii seminarisți cari s'au alăturat mișcării de redșteptare națională pornită la 1906 de către câțiva tineri studenți dela Dorpat străși în jurul gazetei „Basarabia“ de sub direcția lui Gavrița. Aici Mateevici publică poezii puternice.

Da și câte-va traduceri în rusește din literatura noastră.

În 1913 îl găsim din nou la Chișinău unde lucrează judeceni la „Luminătorul“, și apoi la revista „Cuvânt Moldovenesc“ între ai cărei întemeietori și susținători a fost și el. Cu izbucnirea războiului a ajuns pe frontul românesc și a fost martor al luptelor dela Mărășești pe care le-a cântat în poezii calde.

A murit pe front de tifos exantematic.

A Murafa se distinge ca om al laptei. Deși a învățat foarte mult: filosofie, agronomie, drept, muzică, nu era om al cărții. Chiar colegii lui spuneau că are caracter eroic.

Pentru susținerea „Cuvântului Moldovenesc“ își jefoste cariera lucrând și șapte în redacție și alergând pentru strângerea fondurilor necesare. El organizează cea dintâi „Sară a cântecului Moldovenesc“ unde a cântat și însuși. Războiul îl atrage și pe el.

În fruntea unei coloane sanitare cutrează Galția și Volhina, până când războiul Româniesi îl da prilej să calcă și el pământul liber al neamului său. Aci strânge cărți pentru Basarabia și face o lăntina propagandă națională. Andrei Hodoroaga a fost cel mai reductibil român dintre toți. Deși era funcționar rus, nu-i putea suferi. Aceasta a și fost poate cauza de căpetenie a sfârșitului lui.

Propune apoi ca să se aleagă din adunare o comisie care să strângă fondurile necesare pentru turnarea în bronz a busturilor lui Mateevici și S. Murafa.

D-l Bazdugan își citește apoi poezia înclinată memoriei acestor martiri.

În numele Românilor de peste Prut și al tozmei preoțimii vorbește p. profesor Tineca, cerând unire pentru realizarea programului pentru care au murit aceia pe care-i sărbătorim. Numai atunci, când vom fi toți la un loc nu a se mai uita nimeni de sus la noi.

Primosul de recunoștință al transilvănenilor îl aduce d. Gh. B., spunând